

Bijlage 1 bij ACM/UIT/541562

Rapportage Toetsing investeringsplannen netbeheerders elektriciteit en gas 2020

1 Inleiding

De landelijke en regionale netbeheerders voor elektriciteit en gas hebben in 2020 voor de eerste keer op basis van de Elektriciteitswet 1998 (hierna: E-wet) en de Gaswet ontwerp investeringsplannen (hierna: investeringsplannen) opgesteld. Deze ontwerp investeringsplannen moesten uiterlijk 1 juli 2020 bij de ACM ter toetsing worden aangeleverd. Netbeheerders moeten dit vanaf nu elke twee jaar doen.

De investeringsplannen moeten uitbreidings- en vervangingsinvesteringen bevatten die noodzakelijk zijn voor de uitvoering van de wettelijke taken van de netbeheerders. De Autoriteit Consument en Markt (hierna: ACM) toetst of de netbeheerder in redelijkheid tot het investeringsplan heeft kunnen komen. Concreet betekent dit dat de ACM toetst of de netbeheerder in het investeringsplan de noodzakelijkheid van de investeringen aantoont: netbeheerders moeten meerdere scenario's schetsen en in combinatie met hun kwaliteitsborgingssysteem op een logische wijze aantonen welke risico's en knelpunten ontstaan. Vervolgens moeten zij onderbouwen waarom bepaalde investeringen noodzakelijk zijn voor het oplossen van deze knelpunten. De ACM beoordeelt daarnaast of de investeringen van netbeheerders voldoende zijn om de knelpunten op te lossen.

De ACM heeft vanaf het moment van indiening van de investeringsplannen 12 weken de tijd om de investeringsplannen te toetsen. Binnen deze tijd kan de ACM aanvullende informatie opvragen en de netbeheerder verzoeken om het investeringsplan vrijwillig aan te passen. Als het overleg met de netbeheerder niet tot vrijwillige aanpassing leidt dan kan de ACM aan een netbeheerder een bindende gedragslijn opleggen. De netbeheerder moet dan het investeringsplan aanpassen. Na de termijn van 12 weken en na aanpassing in lijn met een eventuele bindende gedragslijn, kunnen de netbeheerders de investeringsplannen vaststellen. Met het vaststellen van de investeringsplannen door de netbeheerders worden de daarin opgenomen investeringen noodzakelijk geacht en zijn de netbeheerders verplicht de investeringen uit te voeren.

De noodzakelijkheid strekt zich daarbij niet uit tot de wijze waarop de netbeheerder op een efficiënte wijze uitvoering zal geven aan de investeringen. Voor veel uitbreidingsinvesteringen van TenneT TSO B.V. (hierna: TenneT) en Gasunie Transport Services B.V (hierna: GTS) geldt dat de ACM deze na inbedrijfname individueel kan toetsen op doelmatigheid. Daarnaast zorgt de tariefregulering voor prikkels voor netbeheerders om efficiënt te werken, onder andere door de prestaties van verschillende netbeheerders met elkaar te vergelijken.

Als de ACM op basis van het investeringsplan van oordeel is dat een netbeheerder niet in voldoende mate aan de benodigde capaciteit of aan het kwaliteitsniveau van zijn transporttaak kan

voldoen, of slechts op een ondoelmatige wijze, moet de ACM hiervan melding doen aan de minister van Economische Zaken en Klimaat.

Alhoewel het opstellen en toetsen van investeringsplannen een ontwikkelproces is, dat op onderdelen om evaluatie vraagt, constateert de ACM dat de investeringsplannen een waardevol nieuw instrument zijn gebleken. Het geeft namelijk inzicht waar de komende 5 tot 10 jaar - ondanks de forse investeringen - de transportknelpunten zitten.

In deze rapportage beschrijft de ACM de toetsing van deze investeringsplannen en haar bevindingen. Er wordt achtereenvolgens beschreven:

- hoe het proces van toetsing is verlopen;
- wat de inhoudelijke beoordeling van de ACM is;
- welke acties de ACM verbindt aan haar oordeel;
- wat het vervolg is na de toetsing van de investeringsplannen.

2 Proces

In het voorjaar 2018 is de Wet Voortgang Energietransitie¹ aangenomen; door deze wijziging van de E-wet en de Gaswet zijn de investeringsplannen en de toetsing ervan door de ACM vanaf 2020 in het leven geroepen.

In december 2019 heeft de ACM een informatieverzoek (hierna: het Kader informatiebehoefte) gestuurd aan de netbeheerders. In het Kader informatiebehoefte heeft de ACM beschreven hoe zij open normen in wet- en regelgeving invult en welke informatie de ACM extra nodig heeft om de toetsing te kunnen uitvoeren. De ACM heeft hierover van tevoren overleg gevoerd met de netbeheerders. De ACM heeft de netbeheerders verzocht de in het Kader gespecificeerde informatie op te nemen in de investeringsplannen dan wel tegelijk met het sturen van de investeringsplannen aan te leveren.

In mei 2020 hebben de netbeheerders hun investeringsplannen openbaar geconsulteerd voor een periode van vier weken. Veel marktpartijen en ook regionale overheden hebben van deze gelegenheid gebruik gemaakt. De periode van consultatie heeft de ACM gebruikt om de plannen te bekijken en haar observaties over ontbrekende informatie te delen met de netbeheerders.

Op 1 juli 2020 waren de investeringsplannen van alle netbeheerders bij de ACM ingediend. De ACM heeft getoetst of de netbeheerder in redelijkheid tot het investeringsplan heeft kunnen komen. De ACM heeft een risicogerichte aanpak gevolgd bij het toetsen van de investeringsplannen, waarbij zij de wijze heeft getoetst waarop netbeheerders van scenario's en KBS, via knelpunten tot hun investeringen zijn gekomen.

De ACM heeft nagenoeg alle netbeheerders verzocht aanpassingen te doen in de investeringsplannen. De netbeheerders hebben zonder uitzondering aan deze verzoeken voldaan. De ACM heeft tijdens de toetsing tevens enkele aanvullende informatieverzoeken gestuurd.

¹ Wet van 9 april 2018 tot wijziging van de Elektriciteitswet 1998 en van de Gaswet (voortgang energietransitie), Staatsblad 2018, 109.

3 Inhoudelijke beoordeling

Geen niet-noodzakelijke investeringen

De ACM heeft in de plannen geen investeringen geïdentificeerd waarvan de netbeheerders de noodzakelijkheid niet hebben aangetoond.

Wet- en regelgeving vereisen een onderbouwing van alle investeringen, onder andere op basis van een maatschappelijke kosten-batenanalyse. Netbeheerders hebben in hun investeringsplannen ook investeringen opgenomen die nog onderzocht worden, waarvoor nog een afweging van alternatieven en een kosten-batenanalyse moet plaatsvinden. Dit gaat veelal om investeringen die op langere termijn plaatsvinden, dat wil zeggen investeringen die pas na indiening van het volgende investeringsplan worden gerealiseerd. Dat betekent dat als de realisatie van investeringen dichterbij komt, de ACM de op dat moment nieuw beschikbare informatie zal meewegen bij de toets op de noodzakelijkheid.

Tot slot geldt dat de opgenomen investeringen die nu al gerealiseerd worden buiten de ACM-beoordeling op noodzakelijkheid vallen.

Sommige investeringen te laat voor het oplossen van congestie

De ACM maakt zich op basis van haar toets van de investeringsplannen zorgen over de tijdige realisatie van de investeringen van de netbeheerders TenneT TSO B.V. (hierna: TenneT), Liander N.V. (hierna: Liander), Enexis Netbeheer B.V. (hierna: Enexis) en Enduris B.V. (hierna: Enduris). Het algemene beeld is dat zij net als de andere netbeheerders veel investeren in het elektriciteitsnet om tegemoet te komen aan de toenemende vraag naar transport. Desondanks verwacht de ACM bij deze vier netbeheerders een voortdurend tekort aan transportcapaciteit in de komende vijf tot tien jaar.

De beschikbare transportcapaciteit loopt nu al achter op de vraag. Dit was bij de ACM reeds bekend door meldingen over de bestaande capaciteitsknelpunten op de door TenneT, Liander, Enexis en Enduris beheerde netten of overschrijdingen van de 18 weken termijn voor de aansluiting van wind- en zonneparken. De minister van Economische Zaken en Klimaat komt ook tot deze constatering in zijn brief aan de Tweede Kamer van 8 juni 2020.²

Op basis van de investeringsplannen van de vier hierboven genoemde netbeheerders neemt deze problematiek naar het oordeel van de ACM de komende jaren verder toe, omdat op veel plaatsen de timing van de voorgenomen investeringen in het elektriciteitsnet achterblijft bij de in hun scenario's voorspelde vraag. Netbeheerders kunnen dit in sommige gevallen tijdelijk mitigeren door operationele maatregelen, zoals congestiemanagement. Toch betekent dit vaak dat er onder andere aan producenten van duurzame energie transportcapaciteit geweigerd zal worden en dat netbeheerders niet tijdig kunnen voldoen aan de aanvullende vraag naar transportcapaciteit die uit plannen van regionale overheden voortvloeit.

In de periode van juli tot en met september 2020 heeft overleg plaatsgevonden met de vier netbeheerders over deze bevindingen van de ACM. De ACM heeft aanvullende informatie opgevraagd en vragen gesteld. Ook zijn de netbeheerders in de gelegenheid gesteld om hun investeringsplan aan te vullen en toe te lichten. Uit hun nadere toelichting blijkt dat de netbeheerders de problematiek erkennen en voorzien dat deze situatie nog aanzienlijke tijd zal

² Kamerstukken II, 2019–2020, 29 023, nr. 260.

voortduren. In de eerstkomende jaren is een deel van de congestie moeilijk te voorkomen omdat investeringen een doorlooptijd hebben die van start tot realisatie op kan lopen tot ruim 10 jaar bij hoogspanningsnetten.

De redenen die netbeheerders geven voor capaciteitstekorten, sluiten aan bij de oorzaken die de minister van Economische Zaken en Klimaat in zijn brief aan de Tweede Kamer van 8 juni 2020 benoemt.³ Zij wijten capaciteitstekorten aan een onduidelijke vraag vanuit industrieën en overheden, die investeringsonzekerheid oplevert, en aan een gebrek aan uitvoeringscapaciteit, in het bijzonder vanwege een tekort aan technisch opgeleid personeel. Sommige regionale netbeheerders merken op dat structurele congestie op het net van TenneT doorwerkt in hun eigen net. TenneT heeft aangegeven dat zij het net in bedrijf moet houden en daarom niet overal kan werken aan onderhoud en gelijktijdig aan uitbreiding.

De ACM kan het blijven bestaan of ontstaan van congestie, of het niet tijdig voldoen aan de vraag naar transportcapaciteit, niet voorkomen door het opleggen van een bindende gedragslijn op deze investeringsplannen of het toepassen van andere formele instrumenten. Naar de mening van de ACM vergt deze complexe problematiek een gezamenlijke aanpak om een mogelijke vertraging van de energietransitie en van de uitvoering van het Klimaatakkoord te voorkomen en tegelijkertijd de maatschappelijke kosten zo laag mogelijk te houden. Om de congestie structureel op beheersbaar niveau te houden is het nodig dat netbeheerders langer vooruitplannen en slim investeren.

De ACM acht het noodzakelijk dat netbeheerders daarin zoveel mogelijk worden ondersteund. Als het bijvoorbeeld eerder duidelijk is welk type energie-infrastructuur waar en wanneer nodig en wenselijk is, kunnen netbeheerders beter invulling geven aan hun rol om het behalen van klimaatdoelstellingen te faciliteren tegen de laagste maatschappelijke kosten. Samenwerking tussen alle stakeholders, zoals binnen de regionale energiestrategieën, levert zo een integraal beeld op voor Nederland en investeringszekerheid op langere termijn.

Investeringsplannen moeten de volgende keer beter

Een groot deel van de oorspronkelijk ingediende investeringsplannen bevatte nog onvoldoende informatie voor de ACM om haar toets uit te voeren. De investeringsplannen voldeden niet volledig aan de wet- en regelgeving en aan het Kader informatiebehoefte. Wel was er sprake van grote verschillen tussen de netbeheerders in kwaliteit en de mate van volledigheid. Positief was dat sommige netbeheerders de relevante informatie – ook informatie die niet expliciet is vereist op basis van wet- en regelgeving – in het investeringsplan zelf hadden opgenomen en niet in een vertrouwelijke bijlage. Dit vergroot de transparantie voor stakeholders.

Aangezien dit de eerste ronde van investeringsplannen was, is er nog sprake van een ontwikkelproces. Dat neemt niet weg dat in veel gevallen de nodige informatie ontbrak waardoor de redenering achter de noodzakelijkheid van geplande investeringen niet volledig te volgen was. Met aanvullende informatieverzoeken heeft de ACM geprobeerd zoveel mogelijk inzicht te verkrijgen in de relatie tussen knelpunten, risico's en geplande investeringen. De informatieverzoeken leidden vervolgens tot verzoeken om de investeringsplannen aan te passen. Deze noodzakelijke stappen om de kwaliteit en de volledigheid van de investeringsplannen te verbeteren, veroorzaakten extra druk op de planning van de inhoudelijke toetsing door de ACM.

Voor een betere kwaliteit en volledigheid en daarmee een betere toets is het noodzakelijk dat de netbeheerders de investeringsplannen verbeteren. Aangezien sommige aanpassingen niet binnen

³ Kamerstukken II, 2019–2020, 29 023, nr. 260.

enkele weken gerealiseerd kunnen worden, is de ACM in gesprek met netbeheerders hoe zij deze punten kunnen meenemen bij de ontwikkeling van de investeringsplannen die op 1 januari 2022 moeten worden ingediend. De voorbereidingen hiervoor gaan nu al van start. De ACM realiseert zich dat er tussen netbeheerders en ACM op onderdelen nog een verschil van inzicht bestaat over de beste invulling van de investeringsplannen; dat zal in de evaluatie moeten worden besproken.

Het is voorts goed om te bekijken in hoeverre een verduidelijking van de regelgeving een positieve rol zou kunnen spelen in de verbetering van de investeringsplannen. Netbeheerders hebben de regelgeving op onderdelen anders uitgelegd dan bedoeld lijkt te zijn, maar daarnaast blijkt uit de ervaringen met de eerste ronde investeringsplannen dat de regelgeving qua proces maar wellicht ook qua inhoud op onderdelen verder ontwikkeld zou kunnen worden.

De ACM verwacht onder andere verbetering op de volgende onderdelen, die bij meerdere dan wel alle netbeheerders spelen.

i) Scenario's

Netbeheerders worden geacht om met onzekerheden in marktontwikkelingen rekening te houden door met scenario's te werken. Goede scenario's die het spectrum van mogelijke ontwikkelingen weergeven zijn essentieel om te identificeren waar en wanneer in de toekomst capaciteitsknelpunten kunnen ontstaan. Sommige netbeheerders hebben daar al ervaring mee en leveren scenario's van voldoende kwaliteit op. Andere netbeheerders maken gebruik van twee scenario's die volgens de ACM onvoldoende gebaseerd zijn op de belangrijkste onzekerheden en daardoor onvoldoende onderscheidend zijn. Tevens is het verband tussen scenario's en knelpunten soms moeilijk te volgen.

ii) Kwaliteitsknelpunten en vervangingsinvesteringen

De ACM heeft voorafgaand aan de toetsing van de investeringsplannen samen met het Staatstoezicht op de Mijnen (hierna: SodM) het Kwaliteitsborgingssysteem (hierna: KBS) van netbeheerders op onderdelen getoetst. Hierbij constateerde de ACM dat nagenoeg alle netbeheerders de beoordeling van de toestand van netonderdelen en de registratie van knelpunten niet conform de regelgeving invullen. Bij toetsing van de investeringsplannen komt dit ook naar voren. Kwaliteitsknelpunten ontbreken in de investeringsplannen of zijn minder concreet dan de wet- en regelgeving vereist. Hierdoor is de omvang van en het moment van optreden van de kwaliteitsknelpunten vaak onduidelijk en kan het verband tussen de knelpunten en de noodzakelijke vervangingsinvesteringen vaak niet goed worden gelegd. Dat kan uiteindelijk gevolgen hebben voor de kwaliteit. Bij vervangingsinvesteringen van regionale netbeheerders speelt ook een rol dat netbeheerders zowel knelpunten als investeringen mogen aggregeren. Dit maakt het bij lagere netvlakken onmogelijk om zonder aanvullende informatie vast te stellen in hoeverre specifieke kwaliteitsknelpunten tijdig worden weggenomen. Meerdere netbeheerders hebben aangegeven dat zij bij de evaluatie graag nader in gesprek willen gaan over de invulling van kwaliteitsknelpunten in de investeringsplannen.

iii) Onderbouwing

Netbeheerders moeten de noodzaak van alle investeringen onderbouwen, onder andere met een maatschappelijke kosten-batenanalyse (hierna: MKBA). De ACM vindt een volledige MKBA voor sommige investeringen een te zware eis. Daarom heeft de ACM met netbeheerders een zogenaamde 'MKBA-light' afgesproken voor investeringen in de hogere netvlakken. Dat wil zeggen dat netbeheerders vooral de alternatieve oplossingen, inclusief niet investeren, moeten benoemen en de keuze voor het voorgestelde alternatief moeten onderbouwen. Veel netbeheerders hadden voor een deel van hun investeringen een analyse van alternatieve oplossingen aangeleverd. Waar

dat niet of onvoldoende gebeurd was, moest de ACM tijdens de toetsing aanvullende informatie opvragen over specifieke investeringen en over de wijze van alternatievenweging. De ACM heeft de netbeheerders meegegeven dat de MKBA-light in de toekomst al bij de ingediende investeringsplannen volledig moet zijn.

Zoals hiervoor al aangegeven vragen investeringen die verder in de toekomst liggen om bijzondere aandacht. De meeste netbeheerders hebben zich bij de onderbouwing van gekozen alternatieven beperkt tot investeringen in de eerstvolgende jaren. Zij gaven als reden dat zij de afweging van alternatieven vaak pas kort voor het realiseren van de investering uitvoeren. De ACM concludeert hieruit dat sommige investeringen uit vastgestelde investeringsplannen niet zo vast staan als het investeringsplan doet vermoeden. En dat betekent dat als de realisatie van investeringen dichterbij komt, de ACM de op dat moment nieuw beschikbare informatie zal meewegen bij de toets op de noodzakelijkheid. De ACM wil graag met netbeheerders en met het ministerie van Economische Zaken en Klimaat evalueren hoe de onderbouwing van de noodzaak van investeringen die verder in de toekomst liggen bij de volgende investeringsplannen vorm kan krijgen.

4 Bevindingen

Tussentijdse aanpassingen door netbeheerders

De ACM heeft zich in deze eerste ronde er vooral op toegelegd informatie te verzamelen en de investeringsplannen te laten aanpassen. De netbeheerders hebben zonder uitzondering de verzochte aanpassingen gedaan en de ACM van de aanvullende informatie voorzien. Dat betekent dat de volledigheid en kwaliteit van de investeringsplannen en de informatiepositie van de ACM is verbeterd in de loop van het toetsingsproces. De ACM heeft daarom aan de netbeheerders laten weten dat zij hun investeringsplannen kunnen vaststellen.

Afspraken over verbeteringen voor 2022

Sommige tekortkomingen konden de netbeheerders niet op korte termijn herstellen. Dat geldt bijvoorbeeld voor de eerder genoemde punten die bij veel netbeheerders spelen: het verbeteren van de onderliggende scenariostudies, het preciseren van kwaliteitsknelpunten en het beter onderbouwen van alle investeringen door middel van een MKBA of MKBA-light. De ACM heeft bij haar afweging meegenomen dat dit de eerste keer is dat netbeheerders de investeringsplannen op deze manier opstellen en de ACM deze toetst. Naar de mening van de ACM is het belangrijk dat netbeheerders met de ervaring van deze eerste keer ervoor zorgen dat de volgende keer de ingediende investeringsplannen beter zijn en de toets van de ACM effectiever is. Wat daarbij mee speelt is dat de netbeheerders op 1 januari 2022 opnieuw hun investeringsplannen moeten indienen. Er zit dus eenmalig maar anderhalf jaar tussen de investeringsplannen. De ACM heeft om deze redenen gekozen voor een traject met netbeheerders om deze verbetering voor 2022 te realiseren in plaats van in deze eerste ronde wijzigingen af te dwingen.

De ACM en netbeheerders zullen de investeringsplannen en de toetsing ervan in najaar 2020 inhoudelijk en procesmatig evalueren. In het vervolg wil de ACM concrete afspraken maken over de wijze waarop netbeheerders de onderbouwing van de knelpunten en investeringen kunnen verbeteren en zo beter aan de eisen van wet- en regelgeving kunnen voldoen.

Melding in de zin van artikel 22 Elektriciteitswet

Vanwege haar oordeel over het blijven bestaan dan wel ontstaan van congestie bij de vier elektriciteitsnetbeheerders is de ACM gehouden formeel melding te doen als bedoeld in artikel 22, eerste lid, van de Elektriciteitswet 1998. Naar het oordeel van de ACM blijkt uit de

investeringsplannen van TenneT, Liander, Enexis en Enduris dat zij in onvoldoende mate kunnen of zullen kunnen voorzien in de totale behoefte aan capaciteit voor het transport van elektriciteit over de door hen beheerde netten.

5 Vervolg

Netbeheerders mogen hun gewijzigde investeringsplannen nu vaststellen en moeten deze vervolgens uitvoeren. De investeringsplannen van GTS en TenneT zijn ook nog beoordeeld door de minister van Economische Zaken en Klimaat. Deze heeft getoetst of GTS en TenneT voldoende rekening hebben gehouden met marktontwikkelingen.

De ACM zal de totstandkoming en toetsing van de investeringsplannen evalueren, en wil dat doen samen met netbeheerders, marktpartijen, het Ministerie van Economische Zaken en Klimaat, de SodM en overige stakeholders. Hierbij zullen zowel het proces als inhoudelijke punten aan de orde komen. De ACM wil zich samen met deze andere partijen inzetten voor een doorontwikkeling van de investeringsplannen. De ACM verwacht dat uit deze evaluatie ook voorstellen voor aanpassingen in wet- en regelgeving, in het bijzonder van de Regeling investeringsplan en kwaliteit elektriciteit en gas, naar voren komen.

De ACM maakt zich zorgen over de congestie op elektriciteitsnetten en de gevolgen daarvan voor de energietransitie en gaat hierover graag in gesprek met het Ministerie van Economische Zaken en Klimaat en met alle relevante stakeholders.

Bijlage Samenvatting bevindingen per netbeheerder

In deze bijlage vat de ACM de belangrijkste bevindingen per netbeheerder samen. Deze bevindingen zijn gebaseerd op de uiteindelijke versie van het investeringsplan zoals uiterlijk medio september aan de ACM aangeleverd én de aanvullend aan de ACM verstrekte informatie. De beschrijving gaat niet in op alle onderdelen en nuances, alleen enkele opvallende punten zijn benoemd.

GTS

Scenario's

De landelijke netbeheerder Gasunie Transport Services (hierna: GTS) heeft samen met TenneT TSO B.V. (hierna: TenneT) drie degelijke scenario's ontwikkeld.

Knelpunten

GTS hanteert in haar investeringsplan niet consequent de indeling knelpunten – investeringen maar hanteert een aparte categorie 'projecten'. Hierdoor is de onderbouwing van de noodzaak van investeringen die gekoppeld zijn aan de projecten lastiger vast te stellen. Ook de samenhang met scenario's en/of KBS is niet altijd duidelijk. GTS heeft aangegeven hier in het volgende investeringsplan rekening mee te houden.

Investeringen

De ACM vindt dat de zichtperiode van de investeringsbedragen te beperkt is. Het interne proces van GTS is nu zo ingericht dat het investeringsbudget in het algemeen slechts één jaar vooruit kijkt, alleen voor lopende investeringen zijn ook bedragen voor latere jaren bekend. GTS heeft in het investeringsplan vastgelegd dat zij er naar streeft de vaststelling van haar investeringsportfolio te vervroegen zodat deze beter aansluit bij de wettelijk bepaalde zichttermijnen.

TenneT

De landelijke netbeheerder TenneT TSO B.V. (hierna: TenneT) heeft twee investeringsplannen ingediend, voor het net op land en het net op zee.

Investeringsplan Net op land

Scenario's

Voor het Investeringsplan "Net op land" heeft TenneT samen met GTS drie degelijke scenario's ontwikkeld.

Knelpunten

TenneT's investeringsplan geeft veel inzicht in de berekenmethodiek van capaciteitsknelpunten. TenneT heeft voor de vervangingsprogramma's geen kwaliteitsknelpunten met het moment van optreden opgenomen. TenneT geeft in het investeringsplan alleen een toelichting op een Health Index waarmee TenneT de conditie van componenten aangeeft. Door het ontbreken van kwaliteitsknelpunten kan de ernst van de knelpunten en de noodzaak van de vervangingsinvesteringen onvoldoende worden beoordeeld. Kwaliteitsknelpunten zijn een

algemeen aandachtspunt, dat bij meerdere netbeheerders speelt en zal worden besproken bij de evaluatie van de investeringsplannen.

Investeringsplan

TenneT heeft de interne investeringsdocumenten ter beschikking gesteld en daarmee informatie over de afweging van alternatieven gedeeld. Sommige investeringen zijn echter nog in een studiefase waardoor de desbetreffende investeringsdocumenten nog geen volledige alternatievenafweging bevatten.

Het belangrijkste zorgpunt is dat TenneT bij het netwerk op land veel investeringen later in bedrijf neemt dan het jaar waarin het knelpunt wordt voorzien. Daarom heeft de ACM melding gedaan aan de minister dat naar haar oordeel TenneT niet aan de totale transportbehoefte zal kunnen voldoen.

Investeringsplan Net op zee

Bij het Investeringsplan Net op zee is de toets van de ACM beperkt tot de vraag of het investeringsplan in lijn is met het ontwikkelkader. Dat is het geval.

Coteq

Scenario's

Coteq Netbeheer B.V. (hierna: Coteq) gebruikt in haar investeringsplan twee verschillende scenario's, het 'klimaatakkoord scenario' en een 'gebiedspecifiek scenario'. Dit voldoet aan de eis om meerdere scenario's op te nemen maar biedt een beperkter beeld van de in de komende 10 jaar mogelijk benodigde netcapaciteit. In de toekomst verwacht de ACM ten minste drie consistent opgestelde scenario's welke het speelveld van mogelijke ontwikkelingen inzichtelijk maken.

Knelpunten

Coteq maakt met de toelichting in het investeringsplan redelijk inzichtelijk hoe de scenario's leiden tot de capaciteitsknelpunten.

Coteq vermeldt bij nagenoeg geen kwaliteitsknelpunt wanneer deze optreedt maar duidt deze als doorlopend aan. Dit komt voort uit de werkwijze van Coteq met jaarprogramma's, waarbij het moment waarop een specifieke vervangingsinvestering moet worden gedaan pas kort van te voren wordt vastgesteld. Hierdoor is het op basis van het investeringsplan lastig om te volgen of alle knelpunten tijdig worden opgelost en of de vervangingsinvesteringen noodzakelijk zijn.

Kwaliteitsknelpunten zijn een algemeen aandachtspunt, dat bij meerdere netbeheerders speelt en zal worden besproken bij de evaluatie van de investeringsplannen.

Investeringsplan

Uit het investeringsplan blijkt dat er op dit moment bij Coteq geen congestieproblemen verwacht worden.

Voor de investeringen op hogere netvlakken die pas vanaf 2022 worden gerealiseerd heeft Coteq nog geen MKBA light uitgevoerd. De MKBA-light voor investeringen die verder in de toekomst liggen is een algemeen aandachtspunt dat bij de evaluatie van de investeringsplannen zal worden besproken.

Enduris

Scenario's

Enduris B.V. (hierna: Enduris) had een goede uitgangspositie omdat de regionale energiestrategie (RES) van Zeeland als eerste in concept gereed was. Enduris heeft zich ook duidelijk ingespannen om de RES te betrekken bij het opstellen van de scenario's.

Knelpunten

Enduris heeft veel informatie opgenomen over netberekeningen en knelpunten waardoor goed te zien is wat de te verwachten ontwikkelingen in haar net zijn.

In het investeringsplan zijn risico's beschreven maar geen kwaliteitsknelpunten met moment van optreden geïdentificeerd. Hierdoor is het lastig om te bepalen of alle kwaliteitsknelpunten tijdig worden opgelost en of de vervangingsinvesteringen noodzakelijk zijn. Dit is een algemeen aandachtspunt bij de evaluatie van de investeringsplannen.

Investeringen

Voor elektriciteit heeft Enduris ook voor alle investeringen op hogere netvlakken een MKBA-light aangeleverd.

Een inhoudelijk zorgpunt is de capaciteitstekorten die ontstaan op het net van Enduris, met name op de eilanden Tholen en Schouwen-Duiveland. De ACM heeft hierover melding gedaan aan de minister. Enduris verwacht deze knelpunten rond 2025 te hebben opgelost. Goede afstemming tussen alle relevante partijen, zoals binnen de RES, is volgens Enduris daarbij van groot belang.

Enexis

Scenario's

Enexis Netbeheer B.V. (hierna: Enexis) maakt in zowel het Investeringsplan Elektriciteit als het Investeringsplan Gas gebruik van twee scenario's, waarbij de ACM niet overtuigd is dat deze ontwikkeld zijn op basis van de belangrijkste onzekerheden in de markt.

Knelpunten

De beschrijving van de berekeningsmethodiek capaciteitsknelpunten is volgens de ACM beknopt en het volgen van de stap van scenario's naar de ontwikkeling van capaciteitsknelpunten is lastig.

Enexis heeft geen kwaliteitsknelpunten opgenomen in haar investeringsplan, maar risico's zonder jaar van optreden. Hierdoor is het lastig om te bepalen of alle kwaliteitsknelpunten tijdig worden opgelost en of de vervangingsinvesteringen noodzakelijk zijn. Dit speelt bij meerdere netbeheerders en is een algemeen aandachtspunt bij de evaluatie van de investeringsplannen.

Investeringen

Bij elektriciteit maakt Enexis een duidelijke koppeling tussen investeringen en capaciteitsknelpunten en geeft ook transparant weer wat volgens Enexis de redenen zijn voor een latere inbedrijfname van een investering.

Materieel gezien is het zorgelijk dat Enexis ook in de komende jaren niet overal in hetzelfde tempo infrastructuur kan aanleggen als dat er transportcapaciteit gevraagd wordt voor grootschalige duurzame energieprojecten. Een aanzienlijk aantal investeringen komt pas gereed na het jaar dat de voorziene knelpunten optreden. De ACM heeft hierover een melding aan de minister gedaan.

Enexis heeft geen MKBA-light aangeleverd die voldoet aan de informatiebehoefte van de ACM. De MKBA-light voor investeringen die verder in de toekomst liggen is een algemeen aandachtspunt voor de evaluatie van de investeringsplannen.

Liander

Scenario's

Liander N.V. (hierna: Liander) heeft vier degelijke scenario's opgesteld. Vervolgens introduceert Liander een vijfde scenario, dat zij naar het oordeel van de ACM onvoldoende onderbouwt. Dit scenario gebruikt Liander voor de bepaling van de capaciteitsknelpunten, waardoor de vier oorspronkelijke scenario's naar het oordeel van de ACM uiteindelijk weinig of geen invloed hebben op de geplande investeringen. Liander deelt deze conclusies niet. Zij is van mening dat het vijfde scenario is onderbouwd, en stelt de overige wereldbeelden te gebruiken om de robuustheid van de investeringsbesluiten te toetsen.

Knelpunten

Liander heeft geen locatiespecifieke kwaliteitsknelpunten opgenomen, die op een gegeven moment optreden. Hierdoor is het lastig om te bepalen of alle kwaliteitsknelpunten tijdig worden opgelost en of de vervangingsinvesteringen noodzakelijk zijn. Kwaliteitsknelpunten zijn een algemeen aandachtspunt, dat bij meerdere netbeheerders speelt en zal worden besproken bij de evaluatie van de investeringsplannen.

Investeringen

Liander meldt in haar investeringsplan dat ze bij het uitbreiden en verzwaren van haar net tegen belemmeringen aanloopt. Door de toegenomen transportschaarste als gevolg van aanvragen voor aansluitingen voor duurzame opwek, ligt de focus van Liander de komende jaren primair op het vergroten van de transportcapaciteit. Liander voegt daaraan toe dat zij, ondanks die focus, niet in staat is om alle vereiste capaciteitsuitbreiding in het gewenste jaar te realiseren. Ook voor Liander heeft de ACM daarom een melding aan de Minister gedaan. De ACM verwacht op meerdere plekken in de elektriciteitsnetten van Liander capaciteitstekorten. Niet alleen bij majeure knelpunten maar ook bij reguliere investeringen moet Liander investeringen uitstellen, ook in gebieden waar nu al sprake is van congestie.

Daarnaast heeft Liander in haar investeringsplan geen enkele investering voorzien van een onderbouwing in de vorm van een MKBA-light, ook niet voor investeringen die binnen de zichttermijn van dit investeringsplan – tot en met 2022 - worden uitgevoerd. Liander heeft op verzoek van de ACM voor drie investeringen de onderbouwing, inclusief alternatievenafweging, apart aan de ACM voorgelegd. De MKBA-light voor investeringen die verder in de toekomst liggen zijn voor meerdere netbeheerders een aandachtspunt voor de evaluatie van de investeringsplannen.

Rendo

Scenario's

N.V. Rendo (hierna: Rendo) gebruikt in haar investeringsplan twee verschillende scenario's, het 'klimaatakkoord scenario' en een 'gebiedspecifiek scenario'. Dit voldoet aan de wettelijke eis om meerdere scenario's op te nemen maar biedt volgens de ACM een beperkter beeld van de in de komende 10 jaar mogelijk benodigde netcapaciteit. In de toekomst verwacht de ACM daarom ten

minste drie consistent opgestelde scenario's welke het speelveld van mogelijke ontwikkelingen inzichtelijk maken.

Knelpunten

Rendo maakt met de toelichting in het investeringsplan redelijk inzichtelijk hoe de scenario's leiden tot de capaciteitsknelpunten

De ACM constateert dat Rendo bij veel kwaliteitsknelpunten niet vermeldt wanneer deze optreden. Hierdoor is het op basis van het investeringsplan lastig om te bepalen of deze knelpunten tijdig worden opgelost en of alle vervangingsinvesteringen noodzakelijk zijn. Volgens Rendo is dit inherent aan kwaliteitsknelpunten waar locatie en herstelmoment volgens hen niet altijd van tevoren vast te stellen zijn. Kwaliteitsknelpunten zijn een algemeen aandachtspunt, dat bij meerdere netbeheerders speelt, en zal worden besproken bij de evaluatie van de investeringsplannen.

Investeringen

Bij Rendo werkt bij één knelpunt congestie op een station van Enexis en op het net van TenneT door. Door de beperkte omvang van het gebied heeft de ACM Rendo niet betrokken bij de melding aan de minister.

In het investeringsplan van Rendo staan ook investeringen op hogere netvlakken genoemd die pas vanaf 2022 worden gerealiseerd. Voor deze investeringen heeft Rendo nog geen MKBA light uitgevoerd, omdat deze investeringen volgens Rendo nog niet zeker zijn en de alternatievenafweging nog moet worden uitgevoerd. De MKBA-light voor investeringen die verder in de toekomst liggen is een algemeen aandachtspunt dat bij de evaluatie van de investeringsplannen zal worden besproken.

Stedin

Scenario's

Stedin Netbeheer B.V. (hierna: Stedin) maakt gebruik van degelijke scenario's uit 2017. Deze scenario's zijn weliswaar met cijfers geüpdatet, maar volgens de ACM bestaat bij oude scenario's het risico dat verhaallijnen in de scenario's onvoldoende rekening houden met en aansluiten bij de huidige situatie en de daarbij behorende onzekerheden. In de toekomst verwacht de ACM daarom scenario's die rekeninghouden met de laatste ontwikkelingen.

Knelpunten

Stedin heeft geen kwaliteitsknelpunten met het moment van optreden opgenomen, maar 'risicoclusters' die 'voortdurend' optreden. Hierdoor is het lastig om te bepalen of alle kwaliteitsknelpunten tijdig worden opgelost en of de vervangingsinvesteringen noodzakelijk zijn. Dit is een algemeen aandachtspunt bij de evaluatie van de investeringsplannen.

Investeringen

Als enige van de drie grootste regionale netbeheerders verwacht Stedin op dit moment geen significante congestie in het elektriciteitsnet.

Voor de investeringen op hogere netvlakken die pas vanaf 2022 worden gerealiseerd heeft Stedin nog geen MKBA light uitgevoerd. Dit is een algemeen aandachtspunt bij de evaluatie van de investeringsplannen.

Westland

Scenario's

Westland Infra Netbeheer B.V. (hierna: Westland) werkt met drie scenario's, waarbij de achterliggende onzekere factoren duidelijk worden beschreven.

Knelpunten

Westland maakt met de toelichting in het investeringsplan inzichtelijk hoe de scenario's leiden tot de capaciteitsknelpunten. Er bestaan wel onduidelijkheden omtrent de kwaliteitsknelpunten, ook voor wat betreft het jaar van optreden van sommige knelpunten. Hierdoor is het lastig om te bepalen of alle knelpunten tijdig worden opgelost en of de vervangingsinvesteringen noodzakelijk zijn. Dit is een algemeen aandachtspunt, dat bij meerdere netbeheerders speelt, en zal worden besproken bij de evaluatie van de investeringsplannen.

Investeringen

Uit het investeringsplan van Westland blijken geen problemen met congestie. Westland heeft een MKBA-light opgenomen voor haar enige capaciteitsknelpunt op hogere netvlakken, dat overigens pas optreedt na 2022.

Zebra

Het investeringsplan van Zebra Gasnetwerk B.V. (hierna: Zebra) onderscheidt zich van de andere investeringsplannen. Dat komt enerzijds door de aard van het net: hierop vinden vooralsnog geen uitbreidingen plaats. Anderzijds komt dat door de jonge leeftijd van het net, waardoor er nauwelijks tot geen sprake is van vervangingsinvesteringen. Ook de overname door GTS per 1 januari 2021 maakt Zebra tot een bijzondere netbeheerder. Aangezien Zebra per 1 juli 2020 de netbeheerder was en de E-wet geen ontheffingsmogelijkheid kent, moest Zebra toch een investeringsplan opleveren en heeft dit degelijk uitgevoerd. De ACM heeft geen opmerkingen.